

15/07/2020

סיוע ממשלתי לחברות תעופה על רקע השלכות מגפת הקורונה- יולי 2020

התפרצות מגפת הקורונה ברחבי העולם אשר הובילה להגבלות חמורות על כניסת נוסעים בדרך האוויר כמעט בכל מדינות העולם ולמשבר כלכלי גלובלי, גרמה לקריסת הביקוש הגלובלי של נוסעים לטיסות בינ"ל. תחזיות יאטא מצביעות על ירידה במספר הנוסעים הגלובלי הבינ"ל בשיעור של כ- 55% במהלך שנת 2020 לעומת שנת 2019, כאשר על פי התחזית גם במהלך כל אחת השנים 2021, 2022, ו- 2023 מספר הנוסעים הגלובלי הבינ"ל יהיה נמוך משמעותית ממספרם במהלך שנת 2019¹.

ירידת הביקוש לטיסות הובילה לירידה בהכנסות חברות התעופה וכפועל יוצא הפסדים כבדים וקשיים חמורים ב- תזרים המזומנים שלהן. לאחר צמצום משמעותי בהיצע הטיסות של חברות התעופה במהלך החודשים פברואר ו- מרץ, חלק גדול מהחברות השבית את הפעלת טיסות הנוסעים הבינ"ל במהלך החודשים אפריל ומאי כאשר אותן חברות שהמשיכו להפעיל טיסות נוסעים בינ"ל ביטלו הפעלת חלק מהקווים וצמצמו משמעותית את היצע הטיסות וקיבולת המושבים. חברות התעופה התמקדו במהלך אפריל ומאי בהפעלת טיסות מטען, טיסות פנים ארציות בהיקף מצומצם וטיסות חילוץ². דרכי התמודדות נוספות של חברות התעופה בעת הזאת כוללות בין היתר: גיוס הלוואות מבנקים, גיוס סיוע מבעלי החברה, גיוס הון באמצעות הנפקת אגרות חוב ומניות לציבור, דחיית החזרי הלוואות לבנקים, יישום הסדרי מכירה והחכרת מטוסים מול חברות להחכרת מטוסים, דחיית תשלומים לספקים, הוצאת עובדים לחופשה, צמצום שעות העבודה, פיטורי עובדים, הורדת שכר, שימוש או הסבה של מטוסי נוסעים להפעלת טיסות מטען והימנעות מהחזר כספי לנוסעים אשר טיסתם בוטלה.

על רקע התמשכות ההגבלות על תנועת הנוסעים הבינ"ל בדרך האוויר ועוצמת הירידה בביקוש לטיסות נוסעים, הפעילויות של חלק מהחברות לשיפור נזילותן אינו מספיק למנוע קריסה כלכלית של אותן חברות ללא קבלת סיוע ממשלתי³. מאז חודש אפריל, חמש חברות תעופה גדולות, אשר לא קיבלו לסיוע ממשלתי, בחרו להיכנס להליך משפטי המאפשר להן להמשיך את פעילותן תוך קבלת הגנה מנושים של החברה.

¹ <https://www.iata.org/en/iata-repository/publications/economic-reports/covid-19-outlook-for-air-travel-in-the-next-5-years>

² חברת אל על קרקעה את צי המטוסים שלה בתחילת יולי לאחר שבמהלך התקופה אפריל-יוני התמקדה בהפעלת טיסות מטען והפעילה מספר קטן של טיסות נוסעים. חברת ארקיע קרקעה את צי המטוסים שלה בסוף מרץ. חברת ישראיר ממשיכה להפעיל טיסות נוסעים בינ"ל ופנים ארציות ומחודש מרץ גם טיסות מטען.
³ חמש החברות הן: "וירג'ין אוסטרליה", "תאהי אייר", "לאטאם", "אווניקה", ו- "אארו מכסיקו". שלושת האחרונות ביצעו את ההליך בארה"ב במסגרת "צ'פטר 11".

לוח מס' 1 מציג את הדוגמאות הבולטות למדינות אשר התחייבו לתת סיוע כספי נפרד לחברות התעופה המקומיות. הסיוע לחברות התעופה כולל ערבות ממשלתית להלוואות, הלוואות ממשלתיות, תמיכה ממשלתית בהון העצמי של החברות ומענקים.

לוח מס' 1 סיוע פיננסי של מדינות לחברות תעופה, יולי 2020

<u>מדינה</u>	<u>אמצעי סיוע</u>	<u>היקף סיוע</u> <u>מיליארד דולר</u>	<u>מוטבים</u>
ארה"ב	הלוואה ממשלתית ומענקים	58.0	כ- 200 חברות תעופה
גרמניה	הגדלת הון עצמי והלוואה	10.5	לופטהנזה, קונדור
צרפת	ערבות להלוואה ⁴ והלוואות בעלים ממשלתית	7.6	אייר פרנס
הולנד	ערבות להלוואה ⁵ והלוואות בעלים ממשלתית	3.6	קלמ
הונג קונג	הגדלת הון עצמי, הלוואה ממשלתית	3.5	קתאי פסיפיק
דרום קוריאה	הלוואה ממשלתית	2.0	קוריאן אייר, אסיאנה
שווייץ	ערבות להלוואה ⁶	1.3	סוויס
פורטוגל	הלוואות בעלים ממשלתית ⁷	1.3	טאפ
פינלנד	הגדלת הון עצמי ⁸ , ערבות להלוואה	0.9	פינאייר
שבדיה	ערבות להלוואה	0.5	סאס וארבע חברות נוספות
נורבגיה	ערבות להלוואה ⁹	0.5	נורוויג'ן וארבע חברות נוספות
ניו זילנד	הלוואות בעלים ממשלתית ¹⁰	0.5	אייר ניו זילנד
אוסטריה	הגדלת הון עצמי, ערבות להלוואה ¹² ¹¹	0.5	אוסטריאן איירליינס
לטביה	הגדלת הון עצמי ¹³	0.3	אייר בלטיק
דנמרק	ערבות להלוואה ¹⁴	0.2	סאס

⁴ אחוז ערבות ממשלתית- 90% מההלוואה.

⁵ אחוז ערבות ממשלתית- 90% מההלוואה.

⁶ אחוז ערבות ממשלתית- 85% מההלוואה.

⁷ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1029

⁸ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_1032

⁹ אחוז ערבות ממשלתית- 90% מההלוואה.

¹⁰ <https://www.airnewzealand.co.nz/press-release-2020-statement-from-dame-therese-walsh>

¹¹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1275

¹² אחוז ערבות ממשלתית- 90% מההלוואה.

¹³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_1274

¹⁴ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_667

מספר חברות תעופה זכו לתמיכה ממשלתית במסגרת חבילות סיוע כלליות אשר הוצעו לכל מגזרי המשק. בריטניה לדוגמא, העניקה במסגרת חבילת הסיוע למשק הבריטי הלוואות ממשלתיות בהיקף כולל של כ- 2.5 מיליארד דולר לחברות התעופה: "בריטיש", "ג'ט טו", "ראיין אייר", "וויז אייר" ו-"איזי ג'ט".

תכנית הסיוע של ארה"ב לחברות התעופה המקומיות ולגורמים נוספים במגזר ההובלה האווירית הושקה ע"י מחלקת האוצר של ארה"ב לפני כ- שלושה חודשיים¹⁵. היקף תקציב הסיוע הכולל לחברות התעופה הוא 58 מיליארד דולר במסגרת של מסלול של הלוואות לחברות (29 מיליארד דולר) ובמסגרת מסלול נוסף של העברת הלוואות ומענקים לחברות לצורך תשלומי שכר לעובדים (29 מיליארד דולר). התנאים לסיוע כוללים בין היתר את התנאים הבאים:

- הטלת שעבוד ממשלתי על מניות וניירות ערך אחרים של החברה הנסחרות בבורסה של ארה"ב
- קבלת התחייבות מהחברות להימנע מ: תשלום דיווידנדים, תשלום בנוסחים לעובדים בכירים ומרכישת מניות של החברה לתקופה קצובה
- התחייבות להמשיך הפעלת שרות בחלק מהקווים שהופעלו לפני ה- 1.3 בכפוף להחלטות של ה- DOT
- התחייבות להימנע מפיטורי עובדים ומפגיעה בתנאי ההעסקה שלהם עד ה- 30.9¹⁶.

תכנית הסיוע של צרפת, אשר הושקה לפני כחודשיים ואושרה ע"י ממשלת צרפת והאיחוד האירופי, כוללת סיוע לחברת אייר פרנס שהיא חלק מקבוצת "אייר פרנס-ק.ל.מ" במסגרת הלוואות בעלים ממשלתית לחברה ו- ערבות להלוואה בנקאית. הלוואות הבעלים היא בהיקף של 4 מיליארד יורו כאשר הערבות ממשלתית היא של 90% מסכום ההלוואה הבנקאית ובהיקף של 3 מיליארד יורו. תכנית הסיוע של הולנד אשר פורסמה לפני מספר שבועות כוללת סיוע לחברת קלמ במסגרת הלוואות בעלים ממשלתית לחברה ו- ערבות להלוואה בנקאית. הלוואות הבעלים היא בהיקף של 1 מיליארד יורו, כאשר הערבות ממשלתית היא של 90% מסכום ההלוואה בנקאית ובהיקף של כ- 2 מיליארד יורו¹⁷.

¹⁵ היקף תקציב הסיוע והתנאים הנלווים לסיוע מפורטים בהודעה של מחלקת האוצר של ארה"ב-

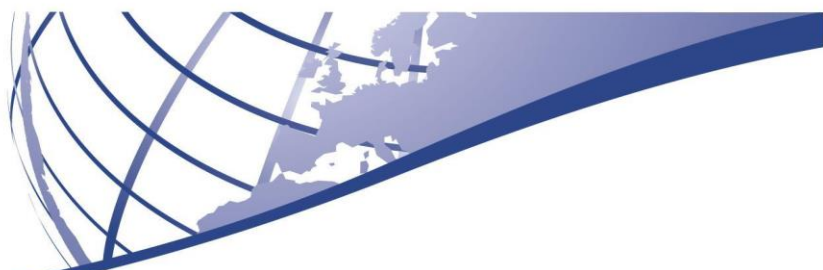
<https://home.treasury.gov/news/press-releases/sm960>

¹⁶ סיוע במסגרת מסלול הלוואות מאפשר פיטורים של עד 10% ממצבת כח האדם

¹⁷ קישור להחלטות הנציבות האירופית בעניין הסיוע לחברות "אייר פרנס" ו-"ק.ל.מ":

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_796

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1333

תכנית הסיוע של גרמניה לחברת לופטהנזה, אשר אושרה לאחרונה ע"י ממשלת גרמניה והאיחוד האירופי, כוללת העברת סכום בהיקף של 6 מיליארד יורו להגדלת ההון העצמי של החברה כולל העברת 20% ממניות החברה לרשות המדינה¹⁸. כמו כן, חבילת הסיוע כללה הלוואה ממשלתית בהיקף של שלושה מיליארד יורו²⁰.

תוכנית הסיוע של הונג קונג לחברת "קתאי פסיפיק"²¹, כוללת הגדלת ההון העצמי של החברה באמצעות הנפקת מניות בסכום של כ- 2.5 מיליארד דולר אשר יועברו לרשות ממשלת הונג קונג ובאמצעות הלוואה ממשלתית בסכום של כ- מיליארד דולר. מרכיב נוסף בתכנית הוא הנפקת מניות למחזיקי מניות החברה בסכום של כ- 1.5 מיליארד דולר כך שהחברה תגדיל את נזילותה בהיקף כולל של כ- 5 מיליארד דולר.

תכנית הסיוע של נורבגיה לחברות התעופה כוללת סיוע בהיקף של כ- 500 מיליון דולר במסגרת ערבות מדינה בשיעור 90% להלוואות בנקאיות לחברת "נורוויג'ן" וארבע חברות נוספות. תכנית הסיוע כוללת שלוש פעימות- הפעימה הראשונה מצריכה איתור בנק שיעניק הלוואה בערבות מדינה, יישום הפעימה השנייה הותנה בהשגת ויתור מהנשים על תשלומי ריבית ודחית תשלומים של חובות והפעימה האחרונה הותנתה בעמידה בהיקף הון עצמי מינימלי בשיעור של 28%²².

¹⁸ קישור להחלטת הנציבות האירופית בעניין הסיוע לחברת לופטהנזה:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_1179

¹⁹ התכנית של ממשלת גרמניה היא למכור את מניותיה בחברה במהלך שנת 2023.

²⁰ האיחוד האירופי קבעה כתנאי לאישור הסיוע, ויתור על כמות מסוימת של סלוטים של החברה בנמלי התעופה של פרנקפורט ו- מינכן ואיסור על חלוקת דיבידנדים ורכישת מניות של החברה ע"י החברה.

²¹ [#https://news.cathaypacific.com/cathay-pacific-announces-hk-39bn-in-recapitalisation-financing](https://news.cathaypacific.com/cathay-pacific-announces-hk-39bn-in-recapitalisation-financing)

²² קישור להודעה של חברת "נורוויג'ן" בעניין הסיוע הממשלתי:

<https://media.us.norwegian.com/pressreleases/norwegian-finalizes-recapitalization-and-secures-state-aid-3001248>

לוח מס' 2 מציג את היקף הסיוע לחברות התעופה המקומיות ביחס להיקף הפעילות של חברות אלה. הסיוע לחברות התעופה הישראליות הנגזר מהיקף פעילותן²³ ומהיקף הסיוע ממשלתי במסגרת של הלוואות והיקף הפעילות של חברות התעופה מניו זילנד ו- פינלנד²⁴ הוא בהיקף של כ- 370 מיליון דולר.

לוח מס' 2 סיוע פיננסי של מדינות לחברות תעופה במסגרת הלוואות וביחס להיקף הפעילות להטסת נוסעים.

מאי 2020

<u>יחס סיוע להיקף פעילות</u>	<u>היקף פעילות מיליארד RPK²⁶</u>	<u>היקף סיוע מיליארד דולר²⁵</u>	<u>אמצעי סיוע</u>	<u>מדינה</u>
0.018	1,628	29.0 ²⁷	הלוואה ממשלתית	ארה"ב
0.036	202	7.2	ערבות להלוואה והלוואת בעלים ממשלתית	צרפת
0.011	178	2.0	הלוואה ממשלתית	דרום קוריאה
0.016	77	1.2	ערבות להלוואה	דנמרק/שבדיה/נורבגיה
0.016	60	1.1	ערבות להלוואה	שווייץ
0.017	35	0.6	ערבות להלוואה	פינלנד
0.014	37	0.5	הלוואת בעלים ממשלתית	ניו זילנד
0.019	2,217	41.6		סה"כ

²³ כ- 24 מיליארד RPK על פי נתוני שנת 2018

²⁴ הסיוע הממשלתי לחברת פינאייר כלל מעבר להלוואה ממשלתית גם תמיכה ממשלתית להגדלת של ההון העצמי של החברה באמצעות רכישת מניות בהיקף של כ- 300 מיליון דולר.

²⁵ ללא החלק בהלוואה אשר אינו מוגן בערבות מדינה.

²⁶ נתוני ICAO לשנת 2018

²⁷ הסכום בטבלה אינו כולל את ההיקף הכספי של תכנית התמיכה בשכר עובדי חברות התעופה.

קיימת קבוצה גדולה של מדינות המחזיקות בבעלות מלאה או חלקית בחברות תעופה מקומיות ומעבירות לחברות אלה תמיכה פיננסית שוטפת או שקיימת סבירות גבוהה כי הן תעברנה תמיכה פיננסית לחברות בעת הצורך²⁸. קבוצה זו כוללת, בין היתר, את המדינות הבאות: סין, רוסיה, סינגפור²⁹, מלזיה, אינדונזיה, הודו, וייטנאם, טורקיה, איטליה, אתיופיה, דרום אפריקה, קניה, מרוקו, דובאי, אבו דאבי, קטאר, עומן, סעודיה, ירדן ומצריים.

סיוע נפרד לחברות תעופה נוסף לסיוע הפיננסי באמצעות הלוואות ו-מענקים, כולל הנחות ו-פטורים על אגרות על שירותים בנמלי תעופה כמו אגרות נחיתה ואגרות חניה, כאשר מספר גדול של מדינות החליטו לתת סיוע בערוץ זה לחברות התעופה. כמו כן, מספר גדול של מדינות מסייע לחברות התעופה באמצעות עדכון/השעיית חוקים בתחום זכויות הנוסע כשמספר מדינות העניקו פטור או דחיה לחברות תעופה על השבת תשלומים של נוסעים שטיסותיהם בוטלו וחלקן מאפשר לחברות לתת לנוסעים אלה שוברים לטיסות עתידיות במקום החזר כספי.

²⁸ כפי שנהגו צרפת, הולנד, ניו זילנד, פורטוגל, לטביה, פינלנד, דנמרק ו- שבדיה המחזיקות בבעלות חלקית על חברות תעופה מקומיות.

²⁹ ממשלת סינגפור תמכה ביישום תכנית הנפקת המניות של החברה "סינגפור איירליינס" שהחלה בחודש מרץ. רצ"ב קישור להודעת החברה בעניין ההנפקה: https://www.singaporeair.com/en_UK/sg/media-centre/press-release/article/?q=en_UK/2020/April-June/ne0920-200608

דו"ח של יאטא אשר פורסם בחודש מאי, בחן את נושא סיוע של מדינות לחברות תעופה³¹³⁰ במסגרת תכניות סיוע ייעודיות לחברות תעופה. בין הממצאים הבולטים בפרסום של יאטא:

1. עד למועד פרסום הדו"ח, מדינות ברחבי העולם התחייבו לסיוע פיננסי לחברות תעופה בהיקף גלובלי של כ- 123 מיליארד דולר שהם כ- 14% מהפדיון הגלובלי השנתי של חברות התעופה במהלך שנת 2019.
2. כ- 50% מהסיוע הגלובלי ניתן ע"י מדינות במתכונת של הלוואות וערבות להלוואות. כ- 28% מהסיוע הגלובלי ניתן ע"י מדינות כמענק לתשלומי שכר. כ-10% מהסיוע הגלובלי ניתן עבור פטור/דחיה של מיסים, כ- 9% עבור מימון הגדלת ההון העצמי (בין היתר באמצעות רכישת מניות ע"י המדינה) וכ- 2% כתמיכה להפעלת קווים.
3. המתאם בין היקף הסיוע לרווחיות של החברה (על פי המדד תשואה להון) שואף לאפס.
4. חברות תעופה גייסו מקורות מימון נוספים באמצעות הלוואות בנקאיות, הנפקת אג"ח ומניות ודחית חובות למחכירים בהיקף כולל של 52 מיליארד דולר.
5. ההתחייבויות הגלובליות של חברות התעופה במאזנים צפויות לגדול בסוף שנת 2020 בכ- 28% לעומת מצבת ההתחייבויות בסוף שנת 2019 כתוצאה מהגדלת ההתחייבויות ל: מדינה, בנקים, מחזיקי אג"ח, חברות להחכרת מטוסים וחייבים נוספים.

³⁰ [/https://www.iata.org/en/pressroom/pr/2020-05-26-01](https://www.iata.org/en/pressroom/pr/2020-05-26-01)

³¹ [/https://www.iata.org/en/iata-repository/publications/economic-reports/government-aid-and-](https://www.iata.org/en/iata-repository/publications/economic-reports/government-aid-and-)

[/airlines-debt](#)